



<https://doi.org/10.5281/zenodo.21023059>

XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB QILISHDA TURIZM SEKTORINING ROLI

Sh.Uralov – SamISI assistant-stajyori

Annotatsiya: Maqolada turizm sektorining xorijiy investitsiyalarni jalb qilishdagi strategik ahamiyati O‘zbekiston, xususan Samarqand viloyati misolida tahlil qilinadi. So‘nggi yillarda turizm sohasi O‘zbekiston iqtisodiyotining eng tez rivojlanayotgan tarmoqlaridan biriga aylandi. Maqolada turizm investitsiyalarning hududiy iqtisodiyotga ta’siri, davlat-xususiy sheriklik mexanizmlari va sohani rivojlantirishning strategik istiqbollari yoritilgan.

Kalit so‘zlar: xorijiy investitsiyalar, turizm sektori, Samarqand, infratuzilma, mehmonxona brendlari, davlat-xususiy sheriklik, turizm eksporti.

Xorijiy investitsiyalar zamonaviy iqtisodiyotning rivojlanishida muhim omil bo‘lib, ular yangi texnologiyalar, boshqaruv tajribasi va moliyaviy resurslarni jalb qilish imkonini beradi. Investitsiyalarni jalb qilishda turizm sektori alohida o‘rin tutadi, chunki turizm infratuzilmasini rivojlantirish nafaqat sohaning o‘ziga, balki transport, qurilish, savdo va xizmat ko‘rsatish kabi ko‘plab tarmoqlarga investitsion oqimlarni rag‘batlantiradi.

O‘zbekiston so‘nggi yillarda turizm sohasida sezilarli o‘sishga erishdi. Turizm xizmatlari eksporti 1,6 barobarga oshib, 3,5 milliard dollarga yetdi. 2025 yilga kelib xorijiy sayyohlar soni ilk bor 10 million nafardan oshdi, 2026 yilning birinchi besh oyida esa bu ko‘rsatkich o‘tgan yilning shu davriga nisbatan 37 foizga o‘sib, 5,3 millionni tashkil etdi. Bunday o‘sish turizm sohasiga xorijiy investitsiyalarni jalb qilish uchun qulay zamin yaratmoqda.

Mazkur maqolada xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda turizm sektorining roli, xususan Samarqand viloyati tajribasi asosida tahlil qilinadi.

Turizm sektori xorijiy investorlar uchun jozibadorligi bilan ajralib turadi. Buning sabablari quyidagilardan iborat:

Birinchidan, turizm infratuzilmasiga qo'yilgan investitsiyalar nisbatan tez qoplanish davriga ega. Mehmonxona, transport va ko'ngilochar obyektlarni qurish loyihalari o'rta muddatli istiqbolda barqaror daromad keltiradi.

Ikkinchidan, turizm sohasining rivojlanishi hududiy iqtisodiyotning ko'plab tarmoqlariga multiplikativ ta'sir ko'rsatadi. Yangi mehmonxonalar qurilishi qurilish materiallari, mebel, oziq-ovqat va boshqa tovarlarga talabni oshiradi, yangi ish o'rinlari yaratiladi.

Uchinchidan, turizm mamlakatning xalqaro imijini yaxshilaydi va boshqa sohalarga ham investitsiyalar jalb qilishga yordam beradi. Samarqand, Buxoro va Xiva kabi tarixiy shaharlarning jahon miqyosidagi tanilganligi investorlar uchun qo'shimcha omil bo'lib xizmat qiladi .

Xorijiy investitsiyalarning turizm sohasiga kirib kelishining muhim ko'rsatkichi xalqaro mehmonxona brendlarining mamlakatda faoliyat yuritishi hisoblanadi. Bugungi kunda O'zbekistonda Hilton, Marriott, InterContinental, Radisson, Holiday Inn, Wyndham va Mercure kabi 30 ga yaqin xalqaro mehmonxona brendlari faoliyat ko'rsatmoqda .

Mehmonxona va joylashtirish vositalari soni so'nggi yillarda qariyb 9 barobarga oshib, 7000 dan oshdi . Xalqaro brendlarning kirib kelishi nafaqat xizmat ko'rsatish sifatini oshiradi, balki boshqa xorijiy investorlar uchun mamlakatga ishonch ko'rsatkichi bo'lib xizmat qiladi. Bu jarayon Samarqandda ham faol davom etmoqda – “Abu Saxiy” mehmonxonasi, “Meros” mehmonxonasi, “Grand Samarkand” va “Dilimah” mehmonxonalari kabi obyektlar xalqaro standartlarga mos ravishda qurilmoqda

O'zbekiston hukumati turizm sohasiga xorijiy investitsiyalarni jalb qilish uchun keng qulayliklar yaratmoqda. Turizm qo'mitasi raisi Abdulaziz Akkulovning ta'kidlashicha, bugungi kunda O'zbekiston investorlarga nafaqat noyob turizm resurslari

va boy madaniy-tarixiy merosni, balki turistik loyihalar uchun keng davlat qo'llab-quvvatlash tizimini ham taklif etadi. Soliq imtiyozlari, subsidiyalar, imtiyozli moliyalashtirish va davlat-xususiy sheriklik mexanizmlari orqali investitsiyalar uchun qulay shart-sharoitlar yaratilmoqda .

2030 yilga mo'ljallangan Turizmni rivojlantirish strategiyasiga ko'ra, mamlakat yillik sayyohlar oqimini 20 million nafarga yetkazish, turizm eksportini 6 milliard dollardan oshirish, sayyohlarning o'rtacha qolish muddatini 7-8 kunga uzaytirish va bir sayyohning o'rtacha xarajatlarini hozirgi 415 dollardan 1000 dollarga oshirish rejalashtirilgan . Ushbu maqsadlarga erishish uchun kengaytirilgan transport aloqalari, zamonaviy mehmondo'stlik infratuzilmasini rivojlantirish, MICE turizmi, gastronomik, ekologik, ziyorat, film va lyuks turizm kabi yuqori qiymatli turizm segmentlarini targ'ib qilishga investitsiyalar yo'naltirilmoqda .

Xorijiy investitsiyalar O'zbekiston turizm sohasiga sezilarli ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda:

So'nggi 8 yilda turizm sohasiga 6,5 milliard dollar sarmoya kiritilib, 130 mingta mehmon o'rni ochilgan . 20 ta turizm qishlog'i faoliyat yuritmoqda, Parkent tumanining "Oltin bel" cho'qqisida xalqaro darajadagi yangi tog'-chang'i zonasi barpo etilmoqda .

Transport *imkoniyatlarini kengaytirish*. Viza tartiblari soddalashtirilgan – hozirda 95 davlat fuqarolari uchun vizasiz rejim, 52 davlat uchun elektron viza tizimi va 45 davlat uchun vizasiz tranzit rejimi amal qilmoqda . Zamonaviy samolyotlar xarid qilinmoqda, to'g'ridan to'g'ri aviaqatnovlar yo'lga qo'yilmoqda .

Turizm sohasida 2 mingdan ortiq yangi tadbirkor ish boshlagan . Viloyatda 600 ming doimiy ish o'rni yaratilgan .

Samarqand viloyati turizm sohasiga xorijiy investitsiyalarni jalb qilish bo'yicha muhim tajribaga ega bo'ldi. Viloyatning turistik jozibadorligi, tarixiy merosning boyligi va qulay geografik joylashuvi xorijiy investorlar uchun asosiy omillar bo'lib xizmat qilmoqda.

2024 yilda Samarqand viloyatida qariyb 1 milliard dollar miqdorida xorijiy investitsiya o'zlashtirildi va avvalgi yilga nisbatan 163 foizlik natijaga erishildi. Xorijiy

sarmoyaning salmoqli qismi Xitoy (400,3 million dollar), Rossiya (72,1 million), BAA (64 million) va Turkiya (63,8 million) davlatlari hissasiga to'g'ri keldi. 2025 yilda viloyatga 3 milliard dollar xorijiy investitsiya mablag'lari o'zlashtirilishi rejalashtirilgan bo'lib, shundan 1,4 milliard dollari manzilli shakllantirilgan loyihalar, 1,6 milliard dollari esa istiqbolli loyihalar doirasida amalga oshirilishi kutilmoqda.

Samarqand nafaqat turistik, balki siyosiy, iqtisodiy va biznes markaziga aylandi. Birgina 2025 yilda viloyatda 40 dan ortiq nufuzli xalqaro tadbirlar, forumlar va konferensiyalar o'tkazilgan. Bu esa investorlar uchun qo'shimcha imkoniyatlar yaratadi. Turizm sohasidagi xorijiy investitsiyalar hududiy iqtisodiyotga ko'p qirrali ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda: Xizmatlar yiliga o'rtacha 15 foizdan o'smoqda, 2025 yilda servis hajmi 75 trillion so'mga yetishi kutilmoqda. Ishlab chiqarish korxonalari soni 1,5 barobar, sanoat hajmi 1,7 barobar o'sgan. Tadbirkorlar soni 2 baravarga ko'paygan. Yillik aylanmasi 100 milliard so'mdan oshgan korxonalar soni 81 taga yetgan. 2 trillion so'mlik 3200 kilometr ichimlik suvi va kanalizatsiya tarmoqlari qurilgan. Yo'l, transport, energetika va kommunal infratuzilma modernizatsiya qilinmoqda.

O'zbekiston turizm sohasida xorijiy investitsiyalarni jalb qilish bo'yicha yangi bosqichga chiqmoqda. Toshkent xalqaro investitsiya forumlarida turizm sohasiga investitsiyalar alohida muhokama qilinmoqda. Xalqaro ekspertlarning ta'kidlashicha, turizm investitsiyalarining samarali jalb qilinishi O'zbekistonning ulkan salohiyatini aniq natijalarga aylantiradi va mamlakatni mintaqaning yetakchi logistika, madaniy va barqaror turizm markaziga aylantiradi.

Institutsiyaviy islohotlar, davlat qo'llab-quvvatlash mexanizmlari va ochiq investitsiya muhiti xalqaro investorlar uchun mutlaqo yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Bunda raqamli marketing, maqsadli targ'ibot va mintaqaviy xalqaro hamkorlik xorijiy sayyohlarni jalb qilishda muhim rol o'ynaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Mahalliy budjetlar daromad bazasini mustahkamlash masalalari. (2025). Zenodo.

2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Samarqand shahrida “Shirin” zamonaviy ishbilarmonlik markazi va turar joylar kompleksini barpo etish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-233-son qarori. (2023). O‘zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining ““Ohalik — Oqbo‘yro — Mironqul” turistik-rekreatsion zonasi faoliyatini tashkil etish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori. (2024). O‘zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi.
4. Samarqand turizmni rivojlantirishga e’tibor qaratmoqda: viloyatda mehmonxonalar qurilmoqda, aeroport reyslar sonini ko‘paytirmoqda. (2024). Caravan-Info.
5. На модернизацию инфраструктуры Самаркандской области выделяют 1,2 трлн сумов. (2026). Kapital.uz.
6. A modern bus station has been handed in use in Samarkand. (2025). Samarqand viloyati hokimligi rasmiy sayti.
7. Samarqand viloyatini rivojlantirish rejalari ko‘rib chiqildi. (2026). Anhor.uz.
8. The number of tourist sites in Samarkand increases. (2026). AZERTAC.
9. Organizational matters reviewed and future tasks defined at the session of the Samarkand Regional Council. (2025). O‘zbekiston Milliy axborot agentligi.
10. At the session of the Samarkand regional kengash, the organizational issue was considered and tasks for the future were identified. (2025). O‘zbekiston Respublikasi Hukumat portali.
11. Organizational matters addressed and future objectives set at Samarkand Regional Kengash. (2025). O‘zbekiston Respublikasining Turkiyadagi elchixonasi.
12. Samarqandga olti oyda qancha sayyoh keldi, yil oxirigacha turizm sohada qanday ishlar amalga oshiriladi? (2025). Zarnews.uz.